PREVENIREA ŞI COMBATEREA AGEISMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA: REALITĂŢI ŞI PROVOCĂRI

Viorica HARABARA,

studentă, anul III, Facultatea Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 316.346.32-053.9(478) Email:viorica.harabara.23@gmail.com

The article includes the analysis of the ageism phenomenon that is becoming increasingly visible and of concern in The Republic of Moldova, In a demographic context marked by the accelerated aging of the population. The author investigates the realities and challenges in prevention and fighting off ageism. Furthermore, the research conducted within the bachelor's thesis will contribute to the improvement of the legislative normative framework and social policies that provide adequate support to individuals that are facing ageist behaviour towards them and in promoting social inclusion and protecting their rights. Ageism – discrimination based on age – increasingly affects older people, being manifested in subtle or direct forms, both in the public space and in institutional policies or in individual attitudes. Studies show that this discrimination has serious consequences on the mental and physical health, quality of life and social participation of the elderly.

Ageismul este o problemă de justiție socială de mare actualitate, care are impact asupra bunăstării persoanelor în vârstă, iar prevenirea și combaterea acestui fenomen trebuie să se regăsească pe agenda activităților primordiale pentru autoritățile din Republica Moldova. Ageismul ține în egală măsură atât de nivelul structural, cât și la nivel individual al sistemului social. *La nivel structural*, ageismul se referă la politicile, practicile sau procedurile explicite sau implicite ale instituțiilor societale care discriminează persoanele în vârstă, în timp ce *la nivel individual* ageismul cuprinde stereotipurile negative legate de vârstă și bazate pe percepții negative asupra procesului de îmbătrânire.

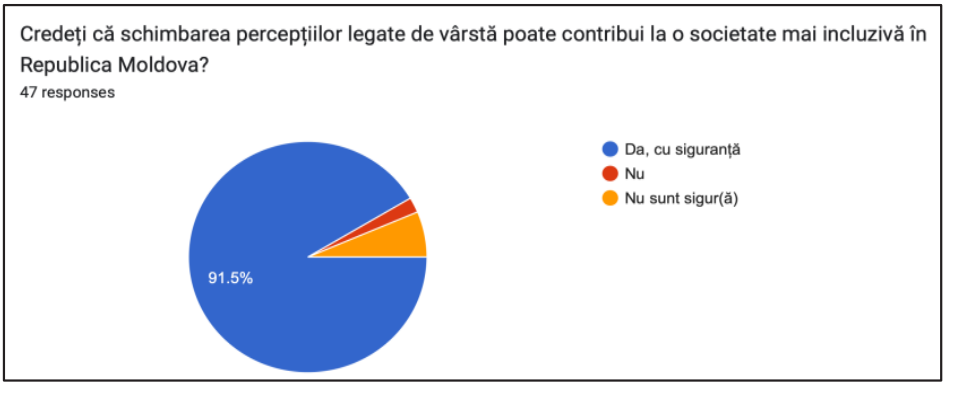
Conceptulde *ageism* a fost promovat în 1969 de către Robert Neil Butler pentru a descrie denomenul de discriminare, bazându-se pe termenii de sexism și rasism [1, p.243-246]. Acesta a definit ageismul ca o combinație a trei elemente interconectate: atitudini negative față de procesul de îmbătrânire, practici discriminatorii împotriva persoanelor în vârstă și practici și politici instituționale care perpetuează stereotipurile despre persoanele în vârstă. Ageismul poate fi implicit sau explicit și funcționează atât la nivel interpersonal (prin atitudini interiorizate), cât și la nivel instituțional (în cadrul sistemelor juridice, medicale, de bunăstare, educaționale, politice etc.) [2, p.71].

În literatura de specialitate se face trimitere la trei tipuri principale de ageism: instituțional, interpersonal și auto-dirijat. *Ageismul instituțional* face referire la legile, regulile, politicile și practicile instituțiilor care restricționează în mod injust

oportunitățile și dezavantajează în mod sistematic indivizii pe baza vârstei acestora. *Ageismul interpersonal*se manifestă în interacțiunile dintre indivizi și este vizibil în conversațiile și relațiile de zi cu zi, spre exemplu, oamenii care îi infantilizează pe cei mai în vârstă decât ei înșișisau comentează negativ aspectul vâstnicilor. Totodată, ageismul care se manifestă la nivel individual este denumit *auto-direcționat*, ceea ce înseamnă că este țintit spre sine, fiind rezultatul condiționării societale, al stereotipurilor și al unei culturi care normalizează discursurile de vârstă pe care individul le aplică ulterior propriei vieți.

În ***scopul*** analizei fenomenului de ageism*au fost identificate cauzele, consecințele și manifestările acestui fenomen, înaintate recomandări în vederea diminuării ageismului și combaterii discriminării bazate pe criteriul de vârstă, contribuind astfel la promovarea unei societăți mai incluzive și echitabile.* A fost aplicată o metodologie complexă de cercetare, care a cuprins următoarele ***metode:*** analiza datelor statistice, studii de caz, interviuri aprofundate cupersoane în vârstă, specialiști din domeniul asistenței sociale, reprezentanți al autorităților publice și observația participativă. De asemenea, a fost realizată ancheta sociologică pe bază de chestionar pe un eșantion de 47 respondenți, pentru a putea explora în complexitate problema ageismului.

Cercetarea praxiologică a evidențiat un șir de particularități, printre care: percepție generalizată a tratamentului inegal față de persoanele în vârstă; lipsa unui cadru instituțional coerent și adaptat în totalitate la nevoile acestei categorii; deficiențe în formarea personalului în recunoașterea și combaterea ageismului; manifestări indirecte de marginalizare și infantilizare a vârtsnicilor în interacțiuni cotidiene; o cultură socială încă dominată de valorizarea tineretului și de subestimarea contribuției celor în vârstă.

Analizând opiniile respondenților cu privire la grupul de vârstă pe care îl consideră cel mai afectat de această formă de discriminare, 55% au menționat, că fenomenul ageismului este asociat persoanelor vârstnice, 40% au afirmat că nu există o grupă de vârstă specifică, iar 5% din respondenți - că persoanele tinere intră în grupul de risc. 62% (răspuns cu cea mai mare pondere) au menționat, că au observat acest fenomen

în viața socială, de exemplu, la diverse evenimente, 55% dintre respondenții au fost martorii acestui fenomen la locul de muncă,26% - în instituții de învățământ, 19%- în sursele mass-media, iar 6% au experimentat fenomenul discriminării în bază de vârstă în cadrul familiei. Totodată, 13% dintre respondenți nu au observat discriminare pe bază de vârstă în niciunul din domeniile vieții sociale.

91,5 % dintre respondenți consider, că schimbarea percepțiilor legate de vârstă pot contribui la o societate mai incluzivă, iar 60% din respondenți cred ca implementarea politicilor anti-ageism la locul de muncă este un lucru important.

Cercetarea realizată perminte constatarea faptului, că ageismul reprezintă o problemă socială în Republica Moldova, cu efecte multidimensionale asupra persoanelor vârstnice. Deși fenomenul nu este întotdeauna vizibil sau recunoscut, el se manifestă în forme subtile, prin stereotipuri, atitudini discriminatorii, izolare socială și lipsa participării active a vârstnicilor la viața comunității. Pentru eficientizarea procesului de prevenire și combatere a ageismului în Republica Moldova, propunem următoarele ***recomandări:***

- promovarea unei legislații specifice privind combaterea ageismului, inclusiv sancționarea discriminării pe criterii de vârstă în toate domeniile (muncă, sănătate, educație, spațiu public);
- introducerea tematicii ageismului în curricula de formare pentru profesioniști din domeniul social, medical, educațional și administrație publică;
- inițierea unor campanii media naționale menite să promoveze o imagine pozitivă a îmbătrânirii și să reducă stereotipurile despre persoanele în etate;
- promovarea dialogului intergenerațional ca mijloc de promovare a solidarității și incluziunii;
- crearea de centre comunitare intergeneraționale care să ofere oportunități de participare activă, voluntariat, educație și socializare pentru vârstnici.

În concluzie,pentru a construi o societate incluzivă și echitabilă în Republica Moldova, este esențial ca fenomenul ageismului să fie recunoscut, înțeles și combătut sistematic, cu implicarea tuturor actorilor sociali. Îmbătrânirea nu trebuie percepută ca o povară, ci ca o etapă firească a vieții, care poate și trebuie să fie trăită cu demnitate, respect și sprijin adecvat.

Referințe:

1. BUTLER, R. (1969). Age-Ism: Another form of Bigotry. Gerontologist, 9, 243-246, 1969. Diponibil: https://doi.org/10.1093/geront/9.4_Part_1.243(Consultat la 12.06.2025).
2. Thomas G. MCGOWAN. Ageism and Discrimination. În: James E. BIRREN (ed.) Encyclopedia of Gerontology. Age, Aging, and the Aged, Vol.I: Academic Press, 1996,1474 pag. ISBN: 0122268601.

Recomandat

Stela MILICENCO, *dr., conf. univ.*